

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА
Кафедра культурології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

(Майя НІКОЛАЄВА)

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПЛАСТИЧНИЙ ВИРАЗ АНТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський) _____

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки _____

Спеціальність: 034 Культурологія _____

Освітньо-професійна програма: Культурологія _____

Робоча програма навчальної дисципліни «Пластичний вираз античної культури». Одеса, ОНУ, 2024.
10 с.

Розробники: Ковальова Ніна Іванівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології,
Левченко Віктор Леонідович, кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології, Сумченко
Ірина В'ячеславівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри культурології

Протокол № 1 від " 30 " серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Віталія ГОТИНЯН-ЖУРАВЛЬОВА)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПІ «Культурологія»

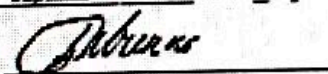

(підпис)

(Ірина СУМЧЕНКО)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від " 31 " серпня 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від " " 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № від " " 20 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>03 – Гуманітарні науки</u> Спеціальність <u>/ 034 Культурологія</u> Спеціалізації: <u>немає</u> Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u>	Дисципліна вільного вибору	
		Рік підготовки:	
		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		20 год.	18 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	0 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		54 год.	72 год.
		Форма підсумкового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою вивчення дисципліни «Пластичний вираз античної культури» є формування чіткого уявлення у здобувачів вищої освіти з культурології про особливості пластичного виразу у різних типах культури, античної зокрема; принципах візуалізації античного культурного простору; системне вивчення античної культури та мистецтва у різних його видах та проявах та забезпечення культурологічної складової підготовки висококваліфікованого й конкурентоздатного фахівця першого (бакалаврського) рівня освіти за спеціальністю 034 Культурологія.

Завдання. Основними завданнями навчальної програми є:

- сформувати у здобувача вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» низку загальних компетентностей, які є достатніми для виконання професійних обов'язків за спеціальністю «Культурологія»;
- забезпечити повне досягнення здобувачами вищої освіти програмних компетентностей та очікуваних результатів навчання за дисципліною «Пластичний вираз античної культури».

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) інтегральної - здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів культурології, а також характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

б) загальних (ЗК):

- ЗК 02 знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності ();
- ЗК 03 здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ();
- ЗК 06 оцінювання та повага різноманітності та мультикультурності ();
- ЗК 12 здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі

розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя ();

в) спеціальних (фахових) (СК):

- СК 01. Здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію;
- СК 03. Здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів;
- СК 04. Здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо);
- СК 05. Здатність використовувати різноманітні джерела інформації та методологічний апарат культурології для виявлення, аналізу культурних потреб суспільства;
- СК 09. Здатність оцінювати матеріальну та духовну цінність об'єкта культурної спадщини різних історичних періодів та географічних ареалів;
- СК 10. Здатність популяризувати знання про культуру та поширювати інформацію культурологічного змісту використовуючи сучасні інформаційні, комунікативні засоби та візуальні технології.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН 05. Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів.
- ПРН 08. Інтерпретувати культурні джерела (речові, друковані, візуальні, художні) з використанням спеціальної літератури та визначених методик, аргументовано викладати умовиводи щодо їх змісту.
- ПРН 10. Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу.
- ПРН 13. Презентувати знання про культуру відповідно до спеціалізації представників різних професійних груп та здобувачів освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні теоретичні поняття мистецтвознавства та естетики, що стосуються специфіки візуально-просторових мистецтв античної доби;
- основні історичні етапи розвитку образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та архітектури античної доби;
- основні стилі, напрямки та течії у розвитку античного образотворчого мистецтва;
- основні пам'ятки образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва і архітектури античної доби та імена їхніх авторів;

вміти:

- розуміти специфіку художнього образу в античному мистецтві;
- пояснювати закономірності розвитку та трансформацій образотворчого, декоративно-ужиткового мистецтва та архітектури античної доби;
- аналізувати конкретні твори та тенденції розвитку античного мистецтва.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Пластичний вираз в просторових мистецтвах античності

Тема 1. Особливості античної скульптури

Скульптура як ключовий елемент пластичного виразу античної культури. Гармонія між формою та змістом, поєднання реалістичного зображення з ідеалізацією.

Архаїчний період античної пластики. Статуї куросів і кор. Фронтальна статика, симетрія та умовність пропорцій. Чітка збалансованість форм і деталей, без складних рухів чи поворотів. Умовність пропорцій. Спрощені й схематичні риси обличчя та тіла. «Архаїчна усмішка». Курос з Теней (бл. 570 р. до н.е.), Кора з Акрополя (бл. 520 р. до н.е.).

Класичний період. Гармонія і пропорції: Скульптура як зображення ідеальної людини, спираючись на математичні закони пропорційності. Контрапост як розподіл ваги, де одна нога опорна, а інша розслаблена, що додає фігурам динамічності та природності. Рівновага та баланс між статикою та динамікою, фізичною красою та спокоєм. Принцип хізму. Реалізм як деталізація анатомії, рухів і виразів обличчя. Фідій. Статуя Зевса в Олімпії (одне з семи чудес світу). Скульптури Парфенона (Афіна Парфенос). Поліклет як автор «канону» пропорцій, що описує ідеальну людську фігуру. Доріфор (Списоносець) - як приклад дотримання «канону» ідеальних пропорцій. Мирон. Передача руху в скульптурі. Дискобол (метальник диска) - зображення атлета в момент динамічного напруження.

Елліністичний період: більша емоційність і динаміка. «Лаокоон та його сини», «Ніка Самофракійська». Емоційність: Вираження сильних почуттів — болю, радості, страху, гніву. Динаміка: скульптури стають більш драматичними. Реалізм і драматизм: Детальна передача м'язів, емоцій обличчя, складних поз. Взаємодія з простором. «Лаокоон та його сини». «Ніка Самофракійська». Відчуття польоту і триумфу. «Вмираючий галл». Акцент на індивідуальності та складних емоціях.

Тема 2. Особливості давньоримської скульптури

Етруска пластика як попередниця давньоримської. Капітолійська вовчиця. Римська інтерпретація тілесності і соціокультурних ідеалів. Увага на реалістичному зображенні людини, її характеру і моралі. Римська портретна скульптура. Реалізм і патріотизм, відмова від ідеалізації зовнішнього вигляду. Соціальна цінність досвіду, мудрості та гідності. Асоціація правильних пропорцій тіла з доброчесністю. Скульптури для громадських та релігійних цілей. Бюсти і статуї імператорів як символ ідеалу громадянської доброчесності, відданості державі, мужності та стійкості. Сакралізація портретів римських імператорів. Бюст Августа як приклад, де підкреслено ідеалізований образ імператора. Образ ідеального правителя як засіб для зміцнення авторитету імператора. Мистецтво Стародавнього Риму 2 ст. н.е. Колона Траяна. Кінна статуя Марка Аврелія.

Тема 3. Антична архітектура як форма пластичного виразу

Архітектура Стародавньої Греції як взірць для наступних мистецьких епох та стилів. Крито-мікенське мистецтво. Архітектура Кносського палацу.

Гармонійне поєднання естетики та функціональності. Головні елементи: ордерна система (доричний, іонічний і коринфський ордери, які визначали зовнішній вигляд храмів, театрів і громадських споруд). Парфенон в Афінах як символ ідеальної рівноваги та пластичного виразу архітектурної форми. Ордерна система та архітектурні інновації в античності Гармонія пропорцій, функціональності та технологічних інноваціях. Ордери як архітектурні стилі, їх роль у визначанні форми і пропорції колон, їхньої декоративної обробки, а також взаємозв'язку із загальною структурою будівлі. Доричний ордер (Храм Гери в Олімпії, Парфенон в Афінах). Строгість, сила, мужність, підкреслення гармонії та стабільності. Іонічний ордер (храм Ніки Аптерос в Афінах, Ерехтейон). Легкість, елегантність, жіночність. Коринфський ордер (Храм Зевса Олімпійського в Афінах). Розкіш, витонченість, натхнення природою. Візуальна стабільність.

Гармонія і пропорції в античній архітектурі. Золотий перетин для створення ідеального співвідношення між висотою, шириною і довжиною у творчості архітекторів Іктіна і Каллікрата. Візуальні корекції.

Тема 4. Особливості архітектури Стародавнього Риму

Римські архітектурні інновації. Використання арок, куполів і бетону, які дозволяли створювати монументальні споруди (Пантеон, Колізей та інші). Успадкування грецької традиції в архітектурі Стародавнього Риму. Основні римські інновації: 1. Арки як інженерне рішення, що забезпечувало розподіл навантаження на великі прольоти (використовувалися при будівництві мостів, акведуків, триумфальних арок). 2. Куполи як засіб розширення внутрішнього простору без використання колон чи додаткових опор (Пантеон). 3. Бетон (використовувався для зведення амфітеатрів, терм, базилік).

Відомі римські споруди: Пантеон (125 р. н. е.). Гармонія між внутрішнім і зовнішнім простором. Колізей (80 р. н. е.). Система арок і склепінь, що дозволяла витримувати значне навантаження. Три ордери: доричний (нижній ярус), іонічний (середній) і коринфський (верхній). Акведуки. Акведук Клавдія (52 р. н. е.). Грецька ордерна система як символ краси та пропорції. Римські новації як забезпечення практичності, довговічності та масштабності споруд.

Тема 5. Фреска та вазопис у візуалізації античного культурного простору.

Крито-мікенське живописне мистецтво. Фрески та зображення на кераміці. Їх пластичність. Прикладне мистецтво.

Античні пінаки. Фрески вілли імператриці Лівії. Їх декоративність. Помпейські розписи. «Альдобрандинське весілля».

Різновиди античної кераміки. Чорнофігурний та червонофігурний вазопис. Основні майстри. Композиційні особливості.

Білінгви.

Змістовий модуль 2. Відображення ідеалів в античній культурі та мистецтві.

Тема 6. Гармонія між тілом і духом у грецькому мистецтві

Антична концепція гармонії між тілом і духом. Людина як поєднання матеріального і нематеріального, фізичної сили та моральної досконалості. Скульптури як відображення ідеалів. Ідеал краси. Зображення людини в її найбільш досконалий формі. Принципи пропорції та симетрії, збалансованість та гармонійність образів. «Доріфор» Поліклета як скульптура, що втілює принципи «канону» — ідеальних пропорцій людського тіла.

Втілення моральних ідеалів. Скульптура в античності як зображення моральних чеснот. Втілення в зображеннях героїв і богів ідеалів мужності, відваги, моральної чистоти. Зображення богів і героїв з витонченими пропорціями та бездоганними рисами для демонстрації їх надприродних якостей. Відображення в скульптурі філософських поглядів про взаємодію людини та сакрального. «Discobolus» Мирона (V ст. до н. е.) як демонстрація ідеального балансу між рухом і спокоєм, силою та грацією. Духовна зібраність та прагнення до гармонії.

Тема 7. Мозаїка як засіб пластичного виразу в античному світі.

Мозаїка та декоративне мистецтво. Мозаїка та її застосування для оздоблення громадських та приватних будівель. Складні композиції з кольорових каменів і скла. Зображення міфологічних сюжетів, сцен природи чи побуту. Мозаїка та декоративне мистецтво в античному світі. Мозаїка як техніка художнього оформлення. Мозаїка, завдяки своїй здатності створювати деталі і текстири, як важливий засіб пластичного виразу.

Мозаїка в Стародавній Греції. Мозаїка як популярний засіб оздоблення підлог. Мозаїка як важливий елемент організації культурного простору в житлових інтер'єрах та у храмовій архітектурі. Типи мозаїки: геометрична мозаїка (повторювані геометричні візерунки, що склалися з маленьких кольорових камінців або черепків); міфологічні сюжети (зображення міфологічних сцен, де на перший план виходили герої античних легенд, боги, богині та чудовиська). Мозаїка «Битва при Херонії» (IV ст. до н. е.).

Тема 8. Мозаїка в Стародавньому Римі.

Римські інновації у мозаїці. Типи римської мозаїки: фігуративна мозаїка (окрім геометричних візерунків, римляни використовували мозаїку для зображення сцен природи, побуту або міфологічних сюжетів; мозаїка для підлоги (тесселяція, яка укладалася з маленьких квадратних або прямокутних камінців - тессел, що дозволяло створювати детальні та складні композиції); ілюстрація повсякденного життя (рибалки, ловці, птахи, фауна, що демонструвало заможність і культуру господарів будинків). Мозаїка з Помпеїв («Битва при Іссі») - зображення великої битви між Олександром Македонським і персами. Передача драматизму і руху битви, що робить її прикладом високої майстерності мозаїчного мистецтва.

Міфологічні та побутові сюжети в мозаїці. Мозаїка в античному світі як ілюстрація міфів і релігійних сюжетів. Такі композиції виконували роль не лише декоративного елементу, але й ритуального символу. Сцени з повсякденного життя: полювання, риболовля, сільське життя, свята, танці або гастрономічні сцени. Мозаїка «Чаша з вином і фруктами» з Помпеїв, що зображає декоративні мотиви в стилі натюрморту.

Техніка мозаїки та матеріали: камінь (використовувалися для виготовлення тесселів - маленьких шматочків мозаїки). Кольорові камені для забезпечення різноманіття відтінків; скло (інноваційний матеріал, який був популярним в римський період). Склані тесели могли бути прозорими або непрозорими для створення ефектів світла і тіні; черепки; золото та інші метали (для додавання розкоші та блиску в композиціях).

Тема 9. Пластичний вираз у театральному мистецтві античності

Невербальні засоби передачі емоцій та характерів персонажів у античному театрі. Маски, костюми, жестикуляція та хореографія як пластичні складові у античному театрі. Театр у Стародавній Греції та Римі як важливий елемент культурного життя. Маски як символи ідентичності та емоцій. Функції масок: ідентифікація персонажів, передача психологічного стану персонажів, підсилення емоцій. Основні типи масок: для комедії і трагедії. Костюми як символи соціального статусу та характеру. Костюми в античному театрі як елемент пластичного виразу. Функції костюмів: символіка статусу та ролі, підкреслення теми вистави.

Тема 10. Античний танок та жест як прояви пластичного начала

Жестикуляція як передача емоцій через рухи. Різновиди жестикуляції — рухи рук, голови, тіла, Жест як вираз передачі емоційного стану персонажа в античному театрі. Функції жестів. Жестикуляція як передача почуттів, які актор не міг виразити тільки вербально. Забезпечення чіткості жестів для великої аудиторії. Необхідність використання сильної та виразної жестикуляції, щоб донести емоційний зміст в зв'язку з великими театральними просторами в добу античності.

Хореографія: рухи тіла та символіка. Хореографія в античному театрі як важлива складова пластичного виразу. Роль хореографії для підсилення емоційного ефекту дійства і відображення складних внутрішніх переживань персонажів через танець і рухи. Функції хореографії в добу античності. Підкреслення теми та настрою. Танці та рухи у хорі або в сольних виступах античної вистави. Хорові танці у давньогрецьких трагедіях як поєднання музики, танцю і поезії. Динаміка мізансцен в античному театрі. Танець і хореографічні елементи як допоміжний елемент для виразу динаміки подій. Залежність різних типів рухів від характеру драматичних подій в античному театрі. Ритуальний танець хору в драматичних виставах. Давньої Греції та Давнього Риму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
1	2	л	п/с	лаб	ср	7	л	п/с	лаб	ср
Змістовий модуль 1. Пластичний вираз в просторових мистецтвах античності										
Тема 1. Особливості античної скульптури	9	2	2		5	9	2			7
Тема 2. Особливості давньоримської скульптури	9	2	2		5	9	2			7
Тема 3. Антична архітектура як форма пластичного виразу	9	2	2		5	9	2			7
Тема 4. Особливості архітектури Стародавнього Риму	9	2	1		6	9	2			7
Тема 5. Фреска та вазопис у візуалізації античного культурного простору	9	2	1		6	9	2			7
Разом за змістовим модулем 1	45	10	8		27	45	10			35
Змістовий модуль 2. Відображення ідеалів в античній культурі та мистецтві.										
Тема 6. Гармонія між тілом і духом у грецькому мистецтві	9	2	2		5	9	2			7
Тема 7. Мозаїка як засіб пластичного виразу в античному світі	9	2	2		5	9	2			7
Тема 8. Мозаїка в Стародавньому Римі	9	2	2		5	9	2			7
Тема 9. Пластичний вираз у театральному мистецтві античності	9	2	1		6	9	1			8
Тема 10. Античний танок та жест як прояви пластичного начала	9	2	1		6	9	1			8
Разом за змістовим модулем 2	45	10	8		27	45	8			37
Усього годин	90	20	16		54	90	18			72

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості античної скульптури	2
2	Особливості давньоримської скульптури	2
3	Антична архітектура як форма пластичного виразу	2
4	Особливості архітектури Стародавнього Риму	1
5	Фреска та вазопис у візуалізації античного культурного простору	1
6	Гармонія між тілом і духом у грецькому мистецтві	2
7	Мозаїка як засіб пластичного виразу в античному світі	2
8	Мозаїка в Стародавньому Римі	2
9	Пластичний вираз у театральному мистецтві античності	1
10	Античний танок та жест як прояви пластичного начала	1

6. Темі практичних занять.

Практичні заняття не передбачені.

7. Темі лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
-------	--------------------------	-----------------

1	Особливості античної скульптури /1, 2	5	7
2	Особливості давньоримської скульптури /1, 2	5	7
3	Антична архітектура як форма пластичного виразу /1, 2	5	7
4	Особливості архітектури Стародавнього Риму /1, 2	6	7
5	Фреска та вапозпис у візуалізації античного культурного простору /1, 2	6	7
6	Гармонія між тілом і духом у грецькому мистецтві /1, 2	5	7
7	Мозаїка як засіб пластичного виразу в античному світі /1, 2	5	7
8	Мозаїка в Стародавньому Римі /1, 2	5	7
9	Пластичний вираз у театральному мистецтві античності /1, 2	6	8
10	Античний танок та жест як прояви пластичного начала /1, 2	6	8
	Разом	54	72

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, семінарських занять;

[2] – написання рефератів, есе, підготовка відеопрезентацій.

9. Методи навчання

Під методами навчання розуміють способи навчальної роботи викладача та організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів з метою вирішення різноманітних дидактичних завдань, спрямованих на оволодіння матеріалом, який потрібно засвоїти. У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається пояснювально-ілюстративний метод, у межах якого викладач допомагає здобувачам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій та практичних занять, на яких здобувачі репродукують отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищевикладеного методу, використовується метод проблемного викладення. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння здобувача критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератів і доповідей, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Вивчаючи окремі теми, використовується й дослідницький метод, який передбачає організацію активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань, аналізуючи відео- фотоматеріали й роблячи самостійні висновки.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Методи поточного \ періодичного контролю: усне опитування, оцінювання доповідей та презентацій.

2. Підсумковий контроль: залік в усній формі.

Протягом засвоєння навчальної дисципліни здобувачі мають можливість накопичувати бали за рахунок виконання різних форм роботи. Вони порівно розподіляються, а потім підсумуються.

Змістовий модуль:

- робота на лекціях та семінарських заняттях (76 балів);

- захист реферату, відеопрезентацій. (7 балів);

- перевірка есе (7 балів).

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затверджені шкали. Результати академічної успішності здобувачів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЕКТС.

У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно 90 - 100	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано викладає під час усних виступів; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань.	Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми, вмів вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розумів її значення для своєї професійної підготовки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуального завдання при виконанні самостійного завдання, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому.
Добре 85 - 89	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни.	Виконав завдання кожної теми та поточного контролю в цілому, має стійкі навички виконання завдання.
Добре 75 - 84	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вмів самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни.	Окремі завдання кожної теми та поточного контролю в цілому виконав не повністю.
Задовільно 70 – 74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вмів вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни Окремі завдання кожної теми контролю не виконав.
Задовільно 60 - 69	Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вмів достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни.	Виконав лише окремі завдання кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з можливістю повторного складання 35 - 59	Володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускає суттєві помилки.	Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вмів викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та контролю в цілому.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 0-34	Не володіє навчальним матеріалом.	Не засвоїв навчальної програми, не вмів викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав контролю.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Погляди на мистецтво в філософії давньої Греції.
2. Естетичний ідеал Давньої Греції та його втілення у мистецтві
3. Мистецтво в Афінах у час правління Перикла.
4. Мистецтво епохи елінізму. Скульптура.
5. Римський скульптурний портрет.
6. Цивільна архітектура Рима та її особливості.
7. Вплив Греції на римську культуру.
8. Особливості мистецтва Давнього Риму, його головні риси.
9. Античне мистецтво та сучасність
10. Рельєфи «імперського стилю»: композиційні принципи і семантика візуальної мови (на прикладі конкретної культури).
11. Основні типи, їх еволюція та естетичні принципи в пластиці Стародавньої Греції (на прикладі конкретного справжнього пам'ятника із зібрання вибраного музею за вибором)
12. Основні сюжети, композиційні прийоми та естетичні принципи в вазопісі геометричного стилю (на прикладі справжнього конкретного пам'ятника із зібрання вибраного музею)
13. Надгробні рельєфи Стародавньої Греції: композиційні принципи і семантика візуальної мови (на прикладі справжнього конкретного пам'ятника із зібрання вибраного музею за вибором)
14. Формування чорнофігурного стилю та його ключові ознаки (на прикладі справжнього конкретного пам'ятника із зібрання музею за вибором)
15. Формування червонофігурного стилю та його ключові ознаки (на прикладі справжнього конкретного пам'ятника із зібрання музею за вибором)
16. «Еклектизм» етрусського мистецтва (етруски і Середземномор'я).
17. Афіньська агора і Форум Романум.
18. Епоха Августа: класика і класицизм.
19. Помпейські речі (між експертизою і теорією).
20. Приватний будинок в Помпеях (за вибором).
21. Архітектура Пантеону.
22. Римські амфітеатри.
23. Арка Костянтина в Римі.
24. Порівняльна характеристика естетичної та семантичної функцій канону в античному і середньовічному мистецтві.
25. Витоки і генезис іконографії палеохристиянського мистецтва.
26. Скульптурний декор давньоримських саркофагів (палеохристиянських і язичницьких) в контексті розвитку пізньоантичної скульптури.
27. Античні пінаки.
28. Фрески вілли імператриці Лівії. Їх декоративність.
29. Помпейські розписи. «Альдобрандинське весілля».
30. Різновиди античної кераміки.
31. Римські інновації у мозаїці. Типи римської мозаїки.
32. Мозаїка з Помпеїв («Битва при Іссі»).
33. Міфологічні та побутові сюжети в мозаїці. Мозаїка в античному світі як ілюстрація міфів і релігійних сюжетів.
34. Техніка мозаїки та матеріали.
35. Мозаїка як засіб пластичного виразу в античному світі.
36. Мозаїка та декоративне мистецтво.
37. Мозаїка та її застосування для оздоблення громадських та приватних будівель.
38. Складні композиції з кольорових каменів і скла. Зображення міфологічних сюжетів, сцен природи чи побуту.
39. Мозаїка та декоративне мистецтво в античному світі.
40. Мозаїка як техніка художнього оформлення.
41. Мозаїка, завдяки своїй здатності створювати деталі і текстури, як важливий засіб пластичного виразу.
42. Мозаїка в Стародавній Греції.
43. Мозаїка як популярний засіб оздоблення підлог.
44. Мозаїка як важливий елемент організації культурного простору в житлових інтер'єрах та у храмовій архітектурі.
45. Типи мозаїки

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		
	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)
Поточний контроль на лекціях	2	5	10	2	5	10
Семінарські заняття	7	4	28	7	4	28
Разом			38			38
Разом	76					
Оцінка самостійної роботи:						
Есе	7	1	7			
Реферат, відеопрезентація				7	1	7
Разом	14					
Залік	10					
Підсумкова сума балів	100					

Поточний контроль										Презентація самостійної роботи- дослідження (реферату, есе)	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Змістовий модуль № 1					Змістовий модуль № 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
9	9	9	5,5	5,5	9	9	9	5,5	5,5			
Усього за модулем 1: 38					Усього за модулем 2: 38					14	10	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	зараховано
85-89	B	
75-84	C	
70-74	D	
60-69	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Пластичний вираз античної культури». Одеса: ОНУ, 2024. 10 с.
2. Плани семінарських занять.

14. Рекомендована література Основна

1. Алешкевич Я. А. Історія та культура Античності : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Ужгород: «ДВНЗ» УжНУ, 2023. 180 с.
2. Балух В. О., Коцур В. П. Культура Античності: підручник. Чернівці: Наші книги, 2015. 632 с.
3. Бандура Т. Й. Історія зарубіжної літератури (античний період) (для студентів філологічного факультету): навчально-методичний комплекс. Одеса: ПНПУ, 2018. 53 с.
4. Белаш Г. О. Історія античної літератури. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 236 с.
5. Білецький О. Було колись над Іліоном. Гомер. Іліада. Харків: Фоліо, 2016.
6. Голубович І. В., Левченко В. Л., Петриківська О. С. Стратегії розвитку сучасної філософської антропології та філософії культури: методичні рекомендації. Одеса: Одес. Нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021, 80 с.
7. Козлик І. Антична література: (Лекційні матеріали у формі *repetitorium*'у). Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 180 с.
8. Панфілова О. Г., Рублевська Н. В., Тарасюк І. І. Історія зарубіжного мистецтва: навчально-методичний посібник. Ч. 1. Тернопіль: ТНПУ, 2016. 133 с.
9. Теліженко Л. В. Історія мистецтв: конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2019. 194 с.
10. Шмельова Т. В. Мистецтво скульптури: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2018. 201 с.

Додаткова

1. Античний театр: Есхіл, Софокл, Евріпід, Арістофан, Менандр, Плавт: Трагедії і комедії: Пер. з давньогр. та латин. / упорядкув., передм., прим. В. І. Пашенко. К.: Веселка, 2003, 382 с.
2. Балух В. О. Історія античної цивілізації: у 3-х т. Т.3. Практикум. Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги», 2010. 554 с.
3. Бондар Н. О., Левченко В. Л. Історія естетичної думки. Античність. Середньовіччя. Відродження. Хрестоматія. Одеса: Вид-во ОНМА ім. А. В. Нежданової, 2012, 174 с.
4. Грецька традиція в сучасній культурі / під ред. В. Левченка // Δόξα/ Докса. Збірник наукових праць з філософії та філології. Вип. 8. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2005, 350 с.
5. Грецький спадок і сучасність / під ред. В. Левченка // Δόξα/ Докса. Збірник наукових праць з філософії та філології. Вип. 4. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2003, 392 с.
6. Давньогрецький театр: [збірник] / упоряд. Ліна Глущенко. Львів: Червона Калина, 2010, 216 с.
7. Історія європейської ментальності / За ред. П. Дінцельбахера. Львів: Літопис, 2004. 720 с.
8. Історія європейської цивілізації. Рим / К. Вільетті та ін.; за ред. Умберто Еко; пер. з італ.: Л. Д. Ципоренко та ін. Харків: Фоліо, 2017. 1030 с.: іл. Перекл. за вид.: L'Antichità-Roma / a cura di Umberto Eco (Milano: EM Publ. SRL, 2012).
9. Ковальова Н. І., Левченко В. Л. Межі смішного: провокація як трансгресія (на матеріалах музично-драматичного мистецтва) // Δόξα/Докса: 36. наук. праць з філософії та філології. Вип. 1 (31), Одеса, 2019.
10. Ковальова Н. І., Левченко В. Л. Фестивалі у просторі міста // Δόξα/Докса: 36. наук. праць з філософії та філології. Вип. 2 (32), Одеса, 2019.
11. Кун М. А. Легенди і міфи Давньої Греції . К.: Академія, 2007. 446 с.
12. Содомора А. Жива античність. К., 1983.
13. Сумченко І. В. Есхатологічні міфи: особливості нарративу // IX Уйомовські читання (2021): матеріали Наукових читань пам'яті Авеніра Уйомова. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2021. С.74-78.
14. Сумченко І. В. Особливості сприйняття простору і часу в традиційній культурі // Δόξα / Докса. Збірник наукових праць з філософії та філології. ОНУ ім. І. І. Мечникова. 2010. Вип. 15 (1). Універсальні виміри культури. С.303–312.
15. Сумченко І. В. Проблематика архаїчних космологічних міфів: універсальне та особливе // VIII Уйомовські читання (2020): матеріали Наукових читань пам'яті Авеніра Уйомова. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2020. С.122-125.
16. Франко І. Гесіод і його твори // Франко І. Збір. творів. К., 1977. Т. 8.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Бібліотека ОНУ ім. І. І. Мечникова - <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Сайт ОНУ ім. І. І. Мечникова - <http://www.onu.edu.ua/ru/index.html>
3. Одеська національна наукова бібліотека - <http://odnb.odessa.ua>

4. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. С Грушевського - <https://biblioteka.od.ua>
5. Бібліотека ім. В.Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка - <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>

Додаток А

Плани семінарських занять з дисципліни «Пластичний вираз античної культури»

Тема 1. Особливості античної скульптури.

1. Скульптура як ключовий елемент пластичного виразу античної культури.
2. Архаїчний період античної пластики. Статуї курсів і кор.
3. Класичний період. Гармонія і пропорції: Скульптура як зображення ідеальної людини, спираючись на математичні закони пропорційності.
4. Поліклет як автор «канону» пропорцій, що описує ідеальну людську фігуру.
5. Мирон. Передача руху в скульптурі.
6. Елліністичний період: більша емоційність і динаміка. «Лаокоон та його сини». «Ніка Самофракійська». «Вмираючий галл». Акцент на індивідуальності та складних емоціях.

Тема 2. Особливості давньоримської скульптури

1. Етруска пластика як попередниця давньоримської. Капітолійська вовчиця.
2. Римська інтерпретація тілесності і соціокультурних ідеалів.
3. Римська портретна скульптура.
4. Бюсти і статуї імператорів як символ ідеалу громадянської доброчесності, відданості державі, мужності та стійкості. Сакралізація портретів римських імператорів.

Тема 3. Антична архітектура як форма пластичного виразу

1. Крито-мікенське мистецтво. Архітектура Кносського палацу.
2. Ордерна система та архітектурні інновації в античності.
3. Доричний ордер (Храм Гери в Олімпії, Парфенон в Афінах).
4. Іонічний ордер (храм Нікі Аптерос в Афінах, Ерехтейон).
5. Коринфський ордер (Храм Зевса Олімпійського в Афінах).
6. Гармонія і пропорції в античній архітектурі.

Тема 4. Особливості архітектури Стародавнього Риму. Фреска та вазопис у візуалізації античного культурного простору.

1. Римські архітектурні інновації (Пантеон, Колізей та інші).
2. Арки як інженерне рішення, що забезпечувало розподіл навантаження на великі прольоти.
3. Куполи як засіб розширення внутрішнього простору без використання колон чи додаткових опор (Пантеон).
4. Крито-мікенське живописне мистецтво.
5. Фрески та зображення на кераміці. Їх пластичність.
6. Античні пінаки. Фрески вілли імператриці Лівії. Їх декоративність. Помпейські розписи. «Альдобрандинське весілля».
7. Різновиди античної кераміки. Чорнофігурний та червонофігурний вазопис.

Тема 5. Гармонія між тілом і духом у грецькому мистецтві

1. Людина як поєднання матеріального і нематеріального, фізичної сили та моральної досконалості.
2. Скульптури як відображення ідеалів. Ідеал краси.
3. Втілення моральних ідеалів. Скульптура в античності як зображення моральних чеснот.
4. Відображення в скульптурі філософських поглядів про взаємодію людини та сакрального.
5. «Discobolus» Мирона (V ст. до н. е.) як демонстрація ідеального балансу між рухом і спокоєм, силою та грацією.
6. Духовна зібраність та прагнення до гармонії.

Тема 6. Мозаїка як засіб пластичного виразу в античному світі.

1. Мозаїка та декоративне мистецтво.
2. Складні композиції з кольорових каменів і скла. Зображення міфологічних сюжетів, сцен природи чи побуту.
3. Мозаїка як техніка художнього оформлення.
4. Мозаїка як важливий елемент організації культурного простору в житлових інтер'єрах та у храмовій архітектурі.
5. Типи мозаїки.

Тема 7. Мозаїка в Стародавньому Римі.

1. Римські інновації у мозаїці. Типи римської мозаїки.
2. Мозаїка з Помпеїв («Битва при Іссі»).
3. Міфологічні та побутові сюжети в мозаїці. Мозаїка в античному світі як ілюстрація міфів і релігійних сюжетів. Сцени з повсякденного життя.
4. Мозаїка «Чаша з вином і фруктами» з Помпеїв, що зображає декоративні мотиви в стилі натюрморту.
5. Техніка мозаїки та матеріали.

Тема 8. Пластичний вираз у театральному мистецтві античності. Античний танок та жест як прояви пластичного начала

1. Невербальні засоби передачі емоцій та характерів персонажів у античному театрі.
2. Маски, костюми, жестикуляція та хореографія як пластичні складові у античному театрі.
3. Маски як символи ідентичності та емоцій. Функції масок. Основні типи масок: для комедії і трагедії.
4. Костюми в античному театрі як елемент пластичного виразу. Функції костюмів.
5. Жест як вираз передачі емоційного стану персонажа в античному театрі. Функції жестів.
6. Хореографія в античному театрі як важлива складова пластичного виразу.
7. Функції хореографії в добу античності.